

povzetek:

prof. Peter Kovačič Peršin

Moralne vrednote – temelj stabilne družbe

Sodobna gospodarska, socialna, politična in ekološka kriza je v prvi vrsti kriza etičnih vrednot. To je tudi ugotovitev avtorja ideje svetovnega etosa Hansa Künga, ki se zavzema, da bi se človeštvo zedinilo ob vprašanju univerzalnega etosa, ki naj bi zagotovil osnovne etične standarde. Le tako bo mogoče prebroditi krizo sodobne civilizacije.

Etičnost je tista razsežnost človekove zavesti, po kateri človek postaja humano bitje. Torej je etično ravnanje tisto, ki družbo kot humano šele vzpostavlja. Nosilec etične zavesti pa je oseba, posameznik, in torej je od njegove moralne države odvisna humanost družbenega življenja. Etično zavest človek oblikuje v odnosu z drugim, ker je človek soodnosno bitje. In moralno ravnanje se izraža primarno v odnosu do drugih. V tem odnosu človek razvije skrb in odgovornost za drugega. Ti dve vrtilini pa sta osnovi za vzpostavitev humane družbe. Bistvena za oblikovanje moralne zavesti je vzgoja otroka. V procesu vzgoje se v odnosu med starši ali vzgojitelji in otrokom vzpostavijo etične norme na osnovi prebujenega altruizma do drugega človeka. Tako otrok usvoji moralne vrednote kot samoumevne in brezpogojne vzorce obnašanja. Zave se, da pravic ni brez dolžnosti in da je odgovornost za drugega temelj sožitja.

Človek ravna po etičnih normah iz osebnega prepričanja, ne iz prisile zakona. Zakon zahteva le dogovorjene norme in ne brezpogojnega moralnega ravnanja. Obstoj ali neobstoj vladavine prava je zato v osnovi vprašanje etične zavesti posameznikov in splošno sprejetih moralnih standardov določene družbe. Brez tega ostanejo zakoni mrtvi predpisi. In če hočemo zgraditi humano družbo in preseči obstoječo krizo, je nujna moralna preobrazba človeka in s tem družbe.

Nujno je vrniti etične vrednote v gospodarsko življenje in tako preseči logiko ekonomizma, ki zasleduje le interes kapitala in družbenih elit, spregleduje pa dobrobit ljudi. Če hočemo zgraditi družbo, ki bo uveljavljala demokratične standarde, je nujno preseči zgolj formalno demokracijo in jo nadgraditi s kulturo demokratičnega ravnanja. To pa pomeni postaviti politično delovanje na načelo družbene odgovornosti in skrbi za vsakega posameznega državljana. In če hočemo premagati sedanjo krizo, je nujno uveljaviti novo lestvico vrednot, kot so solidarnost, sodelovanje, skromnost in samoomejevanje.